

Afval op de grens tussen legaal en illegaal

Dr. Lieselot Bisschop
 Post-doctoraal onderzoeker
 Faculteit Economie en Bedrijfskunde - Universiteit Gent
 Onderzoeksgroep Governing and Policing Security (GaPS)
www.gaps-ugent.be – lieselot.bisschop@ugent.be

Studiedag Underground economy – Centrum voor Politiestudies
13 maart 2014

Inhoud

1. Inleiding
2. Methode
3. Omvang?
4. Wie zijn de slachtoffers?
5. Verwevenheid legaal-illegaal (en informeel)?
6. Hoe krijgt preventie/controler vorm?
7. Conclusie?

Dr. Lieselot Bisschop - Afval op de grens tussen legaal en illegaal
 Underground economy – Centrum voor Politiestudies – 13 maart 2014 - lieselot.bisschop@ugent.be

Inleiding

UNIVERSITEIT
GENT

FACULTY OF ECONOMICS
AND BUSINESS ADMINISTRATION

- Case “bvba. Percentje and nv. Weetvanniets”:
 - Kluwen aan actoren, onderaannemingen, papierwinkel
 - Asbest → ??? → Illegale export; dumping; in bouwafval?
 - Connectie naar export tweedehandsvoertuigen met “bureaumateriaal” (oude koelkasten en oude computers)
 - Vordering: milieudelicht niet bewezen
- Milieufraude → Afval → Focus op e-waste

Dr. Lieselot Bisschop - Afval op de grens tussen legaal en illegaal
Underground economy – Centrum voor Politiestudies – 13 maart 2014 - lieselot.bisschop@ugent.be

Methode

UNIVERSITEIT
GENT

FACULTY OF ECONOMICS
AND BUSINESS ADMINISTRATION

- Comparatief onderzoek: e-waste en tropisch hardhout
- Documentenanalyse :
 - *Overheidsrapporten, onderzoeksrapporten, documenten van bedrijven en maatschappelijke actoren*
- 56 semi-gestructureerde interviews:
 - Nationale en internationale overheidsinstanties: *douane, milieu-inspecties, politie, havenkapiteinsdienst, parket, administraties*
 - Maatschappelijke actoren (23): *NGOs, vakbond, onderzoeksjournalisten*
 - Bedrijven: *producenten van EEE, (informele) e-waste verzamelaars, refurbishers en recyclagebedrijven en transportbedrijven*
- Veldbezoeken: haven van Antwerpen en Accra/Tema (Ghana)

Dr. Lieselot Bisschop - Afval op de grens tussen legaal en illegaal
Underground economy – Centrum voor Politiestudies – 13 maart 2014 - lieselot.bisschop@ugent.be

Omvang?

- Moeilijk in te schatten ondanks rapportage bij Basel Secretariaat en EU
- Schattingen als resultaat
- Gevolg voor bestaande cijfers over milieufraude

Dr. Lieselot Bisschop - Afval op de grens tussen legaal en illegaal
 Underground economy – Centrum voor Politiestudies – 13 maart 2014 - lieselot.bisschop@ugent.be

Wie zijn de slachtoffers?

- ‘Recycling’ = dumpen en verbranden → toxische stoffen
 - Schade voor gezondheid (EMPA 2009)
 - Vervuiling water, aarde, lucht (Baker 2004)
 - Schade aan eco-systemen (Sépulveda 2010)
 - Indirect: gewassen en drinkwater
- Precaire werkomstandigheden
- Economisch en politiek: (Quadri 2010)
 - Oneerlijke concurrentie
 - Lagere efficiëntie in recyclage (grondstoffen)
 - Ondermijnt (inter)nationale milieubeleid en implementatie
 - Consument benadeelt (recyclagebijdrage)

Dr. Lieselot Bisschop - Afval op de grens tussen legaal en illegaal
 Underground economy – Centrum voor Politiestudies – 13 maart 2014 - lieselot.bisschop@ugent.be

Verwevenheid legaal-illegaal?

- Asymmetrie Noord-Zuid
- Verklaringen in toeleveringsketen:
 - Productie en consumptie
 - Inzamelen van e-waste
 - Transport
 - Landen van bestemming

Dr. Lieselot Bisschop - Afval op de grens tussen legaal en illegaal
 Underground economy – Centrum voor Politiestudies – 13 maart 2014 - lieselot.bisschop@ugent.be

Verwevenheid legaal-illegaal?

- Onbewuste consumenten, criminele groepen, bedrijven, informele handelaars ...
- met allerlei interacties en motivaties
- (Passas 2002, Tjinhuis 2006, Gibbs et al 2010)
 - Bewust participeren
 - Afschuiven verantwoordelijkheid:
 - Bang voor reputatieschade
 - Gebrek aan 'due diligence' (toeleveringsketen)

Dr. Lieselot Bisschop - Afval op de grens tussen legaal en illegaal
 Underground economy – Centrum voor Politiestudies – 13 maart 2014 - lieselot.bisschop@ugent.be

Preventie/controle

- Transnationale case ⇔ implementatie lokaal/gefragmenteerd
- Diversiteit aan actoren met gelijk(aardig)e doelstellingen en verschillende werkcontexten/bevoegdheden
- Harmonisering: beleid ⇔ implementatie (EU)
- Prioriteit ⇔ middelen
- Economische vs. Milieubelangen
- Moeilijk (op grote schaal) te bewijzen → Symboolfunctie straf?

Dr. Lieselot Bisschop - Afval op de grens tussen legaal en illegaal
 Underground economy – Centrum voor Politiestudies – 13 maart 2014 - lieselot.bisschop@ugent.be

Preventie/controle

- Bedrijven voornamelijk passieve governance actoren
 - Economische koppelen aan milieubelang (instroom grondstoffen)
 - Extended Producer Responsibility
 - Beginnende samenwerking tussen scheepslijnen en overheden
- NGOs:
 - Capaciteitsopbouw en aanpak structurele oorzaken

Dr. Lieselot Bisschop - Afval op de grens tussen legaal en illegaal
 Underground economy – Centrum voor Politiestudies – 13 maart 2014 - lieselot.bisschop@ugent.be

Conclusie:

- Rol van bedrijven
- Invloed controleraamwerk (flexibel beleid, implementatie, etc)
- ➔ Environmental crimes of the powerful? (Ruggiero & South 2013)
- Wat is verder nodig inzake preventie/control milieufraude?

Dr. Lieselot Bisschop - Afval op de grens tussen legaal en illegaal
Underground economy – Centrum voor Politiestudies – 13 maart 2014 - lieselot.bisschop@ugent.be

FACULTY OF ECONOMICS
AND BUSINESS ADMINISTRATION

Afval op de grens tussen legaal en illegaal

Dr. Lieselot Bisschop

Post-doctoraal onderzoeker

Faculteit Economie en Bedrijfskunde - Universiteit Gent
Onderzoeksgroep Governing and Policing Security (GaPS)

www.gaps-ugent.be – lieselot.bisschop@ugent.be

Meer informatie:

Bisschop, L. (2012). Is it all going to waste? Illegal transports of e-waste in a European trade hub. *Crime, Law and Social Change*, 58(3), 221-249.

Bisschop, L. (2013). Go with the e-waste flows. The governance reality of illegal transports of e-waste in a European trade hub. In P. Van Duyne & J. Spencer (Eds.), *Organised Crime by hindsight, Corruption and Crisis in Enforcement* (pp. 393-424). Nijmegen: Wolf Legal Publishers.

Bisschop, L. (2013) Elektronisch afval op de grens tussen legaal en illegaal; Illegale en informele economie, *Cahiers Politiestudies* 29,131-146, Maklu.

**Studiedag Underground economy – Centrum voor Politiestudies
13 maart 2014**